

Opettajankoulutuksen kehittämishjelma 2022–2026

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Opettajankoulutuksen kehittämishojjelma 2022–2026

Opettajankoulutuksen uudistettu kehittämisohjelma 2022 kuvaa, millä tavalla opettajankoulutusta kehitetään 2020-luvulla koulutuksen eri tasoilla havaittujen opettajankoulutuksen, opetuksen ja oppimisen haasteiden voittamiseksi.

Kehittämisohjelma kattaa opettajien perus- ja perehdyttämiskoulutuksen sekä uranaikaisen ja jatkuvan oppimisen. Kehittämisohjelma on laadittu opettajankouluttajien, opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja sidosryhmien edustajien yhteistyönä.

Tavoiteltava opettajan osaamisen kuvaus

Vuoden 2016 opettajankoulutuksen kehittämisohjelma kiteyttää opettajankoulutuksen vision yhteen lauseeseen: ”Luomme yhdessä parasta osaamista maailmaan”. Visio on edelleen ajankohtainen ja sisältää ajatuksen sivistyksestä tavoitteellisena yhdessä tekemisenä ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteenä elämän eri vaiheissa.

Parhaaseen osaamiseen kuuluu myös uutta luova osaaminen. Opetus- ja johtamistehtävissä tarvittavaa laajaa osaamista ei voi saavuttaa vain opettajien peruskoulutuksen kautta. Maailma, yhteiskunta ja työelämä muuttuvat nopeasti. Tavoitteena on, että Suomessa on myös tulevaisuudessa maailman paras, oppimista elämän eri vaiheissa tukeva koulutusjärjestelmä.

Opettajankoulutuksen kehittämisohjelma 2022 asettaa vuoden 2016 kehittämisohjelman suuntaisesti **kolme** tavoitetta opettajien perus- ja perehdyttämiskoulutukselle sekä uranaikaiselle jatkuvalla oppimiselle:

Kehittämis- ohjelma kattaa

opettajien perus- ja
perehdyttämiskoulutuksen
sekä uranaikaisen ja jatkuvan
oppimisen.

Laaja-alainen perusosaaminen, johon kuuluu

- syvälinen oman alan osaaminen
- pedagoginen ja didaktinen osaaminen
- opetussuunnitelmaosaaminen
- tieto oppijoista ja erilaisten oppijoiden tukemisesta
- arvo-, kulttuuri-, tunne-, vuorovai-
kutus- ja yhteistyöosaaminen
- tutkimusosaaminen ja kriittinen
ajattelu
- kestävyysosaaminen sekä
- monipuolisten oppimisympäristö-
jen ja digitaalisuuden hallinta sekä
niihin liittyvä pedagogiikka.

Uutta luova asiantuntijuus ja toimijuus, johon kuuluu

- luova, utelias, rohkea, yritteliäs ja
tutkiva työote haasteita kohdat-
taessa ja opetusta kehitettäessä
- viheliäisten ongelmien tarkas-
teluun, ratkaisemiseen ja niihin
sopeutumiseen liittyvä osaaminen
- opetussuunnitelman, opetuksen,
ohjaamisen ja oppimisen sekä
koulutuksen innovaatioiden
kehittäminen ja käyttöönotto
yhteistyössä verkostoissa ja
kumppanuuksissa
- yhteistyöosaaminen paikallisissa ja
globaaleissa konteksteissa.

Oman osaamisen ja oppilaitoksen kehittäminen, johon kuuluu

- jatkuva oppiminen ja ura-
suunnittelu
- tutkimusten, arviointien (ml.
itsearviointien) ja palautteiden
käyttö itsensä ja työyhteisön
kehittämisessä
- johtamisosaaminen ja yhteisö-
osaaminen, jota tarvitaan yh-
teisöllisessä toimintakulttuurin
kehittämisessä.

Opettajan- koulutuksen kehittämistoimen- piteiden tavoitteet ja niiden edistäminen

Tavoite 1. Ennakoinnilla ja opiskelijavalinnoilla veto- ja pitovoimaa

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja korkeakoulut kehittävät keskeisten sidosryhmien kanssa opettajatarpeiden ennakointia ja vahvistavat opetus- ja kasvatustarpeiden veto- ja pitovoimaa. Korkeakoulut kehittävät opiskelijavalintoja yhteistyössä tutkimusperustaisesti ja ottamalla huomioon hakijoiden moninaisuuden ja kansainvälisyyden. Varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjät tukevat opettajien ja johtajien hyvinvointia ja jatkuvaa osaamisen kehittämistä oppilaitosten ja varhaiskasvatuksen yksiköiden kehittämissuunnitelmien suunnassa. Korkeakoulut ja muut opettajien jatkuvan oppimisen tarjonnan järjestäjät edistävät opettajien urapolun joustavia siirtymiä mahdollistamalla kelpoisuuksien ja osaamisen hankkimisen eri vaiheissa uraa, myös työn ohessa.

Tavoite 2. Opettajien osaamisen kehittyminen on tutkimusperustaista ja jatkuvaa

Opettajakoulutusta kehitettäessä korkeakoulut ottavat huomioon opettajakoulutuksen monialaisuuden ja tutkimusperustaisuuden (esimerkiksi opettajan osaamisen mallit), osaamisperustaisuuden (esimerkiksi työelämätarpeet, mahdollisuudet opiskella ja harjoitella ohjatusti erilaisissa toimintaympäristöissä) sekä kontekstit, joissa opettaja toimii (esimerkiksi henkilökohtainen, yhteisö ja globaali konteksti). Korkeakoulut tekevät yhteistyötä yleisen pedagogisen kelpoisuuden tuottavien opintojen riittävän yhtenäisyyden saavuttamiseksi. Varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen sekä jatkuvan oppimisen tarjonnan järjestäjät kehittävät opettajien perehdyttämiskoulutusta ja jatkuvaa oppimista yhteistyössä tutkimusperustaisesti.

Tavoite 3.

Opettajankoulutus ja opettajien jatkuva oppiminen vahvaksi yhteistyöllä ja verkostoilla

Korkeakoulut vahvistavat opettajankoulutuksen ja tutkimuksen laatua, vaikuttavuutta sekä opettajankouluttajien osaamista yhteistyörakenteiden avulla. Opettajankouluttajat osallistuvat yhteistyöhön, verkostoihin ja kumppanuuksiin sekä tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Yhteistyötä tehdään kansallisesti ja kansainvälisesti sekä yli korkeakoulu-, yksikkö- ja koulutusrajojen. Yhteistyöhön osallistuvat opettajankouluttajien lisäksi opetuksen, ohjauksen ja tuen asiantuntijat, opettajaopiskelijat ja opettajankoulutuksen sidosryhmät, kuten opetusalan järjestöt, varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä kolmannen sektorin toimijat. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee yhteistyötä ja verkostoitumista.

Tavoite 4.

Osaavalla johtamisella oppivaksi ja kehittyväksi yhteisöksi

Johtamisosaaminen on osa opettajan osaamista. Korkeakoulut sisällyttävät johtamisosaamisen opintoja opettajankoulutukseen ja tarjoavat osaamista syventävää koulutusta osana jatkuvan oppimisen koulutustarjontaa. Korkeakoulut kehittävät tutkimusperustaisesti opettajien, koulujen ja oppilaitosten johtajien sekä varhaiskasvatuksen yksiköiden johtajien johtamisosaamisen opintoja. Varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjät vahvistavat johtamisen yhteisöllistä luonnetta ja pedagogisen johtamisen roolia kasvatusta ja koulutusallalla. Opettajankoulutusta ja opetusalan johtamiskoulutusta järjestävät tahot kokoavat yhdessä linjaukset keskeisestä johtamisosaamisesta ja kehittävät johtamisen tutkimusta ja johtamisosaamiseen liittyviä jatkuvan oppimisen malleja.

Yhteiskunnasta nousevia suuria haasteita ovat ilmastonmuutokseen liittyvät kysymykset,

osallisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden vahvistaminen, digitalisaation tuomat muutokset, osaamistarpeiden muuttuminen ja väestönkehityksen, alueellisen eriytymisen, muuttoliikkeen vaikutukset sekä yhdenvertaisuus ja tasa-arvo (saavutettavuus).

Opettajankoulutuksen tavoitteiden ja toimenpiteiden järjestäminen ja seuranta

Opettajankoulutusta kehitetään peruskoulutuksen osalta korkea-kouluissa ja perehdyttämiskoulutuksen ja uranaikaisen jatkuvan oppimisen osalta koulutusten järjestäjien ja Opetushallituksen toimesta yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Korkeakoulut osallistuvat eri tavoin opettajien perehdyttämiskoulutuksen ja uranaikaisen jatkuvan oppimisen kehittämiseen.

Asetettujen tavoitteiden toteutumisen seuraaminen kuuluu korkeakouluille ja koulutuksen järjestäjille osana koulutuksen laatutyötä. Lisäksi seuraaminen kuuluu Opettajankoulutusfoorumille ja ulkopuolisille arvioijille, kuten Karville sekä tutkijoille. Kehittämisohjelma linjaa tavoitteet opettajankoulutuksen kehittämiseksi ja sitä täsmennetään vuosittain toimeenpanosuunnitelmassa.

Lähtökohtia opettajankoulutuksen kehittämisohjelman päivittämiseen ja toimeenpanosuunnitelman laatimiseen: koulutuksen haasteita 2020-luvulla

Uuden opettajankoulutuksen kehittämisohjelman laatimiseen vaikuttivat ja sen toimeenpanosuunnitelman laatimiseen vaikuttavat oppimiseen, hyvinvointiin ja opettajien toimintaan liittyvissä tutkimuksissa ja selvityksissä havaitut haasteet ja tavoitteet. Asiakirjojen laatimisessa otetaan huomioon myös koulutuspoliittisissa asiakirjoissa, kuten hallitusohjelmassa ja koulutuspoliittisessa selonteossa, esitytetyt koulutuksen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, kuten koulutuksen saavutettavuus koulutuksen eri tasoilla, oppivelvollisuuden laajentaminen ja jatkuva oppiminen.

Koulutuksen kontekstin analysoinnissa on havaittu mm. seuraavia haasteita:

- **oppija-, luokka- ja ryhmätasolla:** tuen ja ohjauksen järjestäminen ja laaja-alaisen osaamisen tukeminen, lasten ja nuorten hyvinvointi, oppimiseen sitoutuminen, oppimis- ja osaamisvaje sekä koulutuksellinen tasa-arvo
- **luokka- ja ryhmätasolla: oppilaitosten ja koulutuksen järjestäjän tasolla:** oppivelvollisuuden laajentaminen, opettajien ja johtajien hyvinvointi, yhteisö- ja johtamisosaamisen vahvistaminen
- **yhteiskunnan tasolla:** koulutuksen saavutettavuus, globalisaatio ja kansainvälistyminen, turvallisuus, ilmastonmuutoksen ehkäiseminen, kestävä kehityksen edistäminen, digitalisaatio ja tekoäly koulutuksessa ja työelämässä sekä maahanmuuttotasaisten oppijoiden kotoutumisen tukeminen, jatkuvan oppimisen mallien kehittäminen, täydennyskoulutus, opettajankoulutuksen houkuttelevuus, kelpoisten opettajien ja johtajien saatavuus sekä toisaalta ikäluokkien pieneneminen.

Väestön ikääntyminen ja syntyvyyden lasku, opettajien ja johtajien ikärakenne, työelämän muutokset, maan sisäinen muuttoliike ja maahan muuttaminen ovat käynnistäneet erilaisia koulutuksen tarjontaan ja saavutettavuuteen liittyviä nopeita kehityskulkuja maantieteellisesti laajassa maassa. Nämä muutokset on otettava huomioon opettajankoulutuksen tavoitteiden asettamisessa, toteuttamisessa ja määrällisten opettajatarpeiden ennakoinnissa. Jatkuvan oppimisen merkitys, työelämäyhteistyö ja koulutuksen globaali vastuu vaikuttavat opettajankoulutuksen kehittämiseen ja opettajatarpeisiin.

Opettajankoulutuksen näkökulmasta suuria haasteita ovat myös osaamiserot. Tavoitteena on koulutuksellinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus, lasten ja nuorten hyvinvointi sekä Suomen houkuttelevuus paikkana opiskella, tehdä työtä, tutkia ja investoida.

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
p. 0295 16001 (vaihde)
kirjaamo.okm@gov.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi | okm.fi

Valokuvat: Jetro Stavén ja Suvi-Tuuli Kankaanpää